

Inbreng CBD consultatie discussienota 'Zorg voor de toekomst'

Het Centraal Bureau Drogisterijbedrijven (CBD) is de landelijke koepelorganisatie van de drogisterijen en gaat graag in op de uitnodiging een reactie te geven op de Discussienota *Zorg voor de Toekomst*. In deze reactie geven wij de visie van de drogisten op de leidende thema's uit de discussienota samen met een aantal concrete aanbevelingen.

Inleiding

Integrale gezondheidszorg met verbinding tussen de verschillende (sub)domeinen moet bijdragen aan een toekomstbestendige zorg.

Het CBD acht het inzetten op samenwerking tussen de zorgdomeinen (juiste zorg op de juiste plek), het bevorderen van de eigen regie (tezamen met versterking van cliëntenondersteuning) van de burger en preventie het meest kansrijk. Daarin zijn vroegsignalering en het bevorderen van welbevinden en vitaliteit in onze ogen de sleutels. Daarvoor is wel een mindshift in de zorg van nazorg naar voorzorg structureel noodzakelijk. Hierin onderschrijft het CBD de inbreng van de Federatie voor Gezondheid, waarvan zij tevens lid is. Maar dit kost tijd. Op korte termijn is er echter al winst te boeken door slim gebruik te maken van de bestaande infrastructuur. Bijvoorbeeld door in het onderwijs meer aandacht te besteden aan zelfzorg. Maar ook door gebruik te maken van de bestaande structuur van drogisten.

De drogisten zijn met hun fijnmazig netwerk (zowel offline als online) een belangrijk kanaal voor informatie, persoonlijke adviezen en producten voor zelfzorg. Drogisten kunnen een bijdrage leveren aan de volgende thema's uit de Discussienota: bevorderen eigen regie/domeinoverstijgende samenwerking en preventie/gezonde keuzes.

Onderstaand geven wij graag onze visie op deze thema's en welke bijdrage de drogisten bereid zijn te leveren.

Trends in gezondheidszorg

De zorg in ons land is in transitie:

- *Van ziekte naar gezondheid*
De focus van ziekte en zorg verschuift naar gezondheid en gedrag en van behandeling naar preventie. Deze trends vragen een andere houding bij burgers en zorg-professionals. Burgers worden nog meer dan nu het geval is, verantwoordelijk voor het maken van slimme keuzes die hun eigen gezondheid bevorderen.
- *Meer regie bij burger*
Burgers willen ook steeds meer zelf kiezen en beslissen als het gaat om de eigen gezondheid. Zorgprofessionals staan voor de uitdaging minder 'te zorgen voor' en meer naast de burger te staan en de burger te faciliteren. Voor betaalbare en toegankelijke zorg

vraagt de overheid aan burger regie te nemen over de eigen gezondheid, om goed voor zichzelf te zorgen, om meer aan zelfzorg te doen.

- *Verlagen zorgkosten*
Het overheidsbeleid is gericht op het beheersbaar houden van zorgkosten; onder meer door middelen uit het basispakket te halen (paracetamol 1000 mg, vitamine D, Calcium).
- *Juiste zorg op juiste plek*
De transitie van domeinen naar de juiste zorg op juiste plek, samenwerking tussen zorgverleners onderling en zorgverleners en bedrijfsleven.

Deze trends worden alom herkend. De discussienota stelt terecht dat het niet zozeer gaat om het “wat” en “waarom” van deze trends, maar om het “hoe”: hoe is de verandering in de zorg verder te brengen?

Een deel van het antwoord kan gevonden worden in de bijdrage die drogisten kunnen leveren. De 2.350 drogisten worden dagelijks bezocht door miljoenen burgers (consumenten en patiënten) met gezondheidsvragen. De drogisten staan in direct contact met de burgers en staan midden in de maatschappij. Bovendien is de patiënt van de bekostigde zorg tevens de klant van de drogist.

De drogisten herkennen de genoemde trends, ervaren hoe deze zich vertalen naar de burgers en zien ook op welke wijze burgers geholpen kunnen worden bij het vinden van de juiste zorg op de juiste plek, het bevorderen en verhogen van de weerstand en vitaliteit en het bevorderen en verhogen van het welbevinden van Nederland.

Positie van de drogist

Drogisten helpen burgers om de regie te nemen over de eigen gezondheid en zich gezond en goed te voelen.

Burgers die regie nemen over de eigen gezondheid gaan vanwege de laagdrempeligheid eerder en vaker naar de drogist. Als het gaat om kleine kwalen leveren zelfzorggeneesmiddelen een belangrijke bijdrage aan het wegnemen ervan of om verergering te voorkomen. Meer dan 80% van alle zelfzorggeneesmiddelen wordt in de drogisterij gekocht. En bij twijfel verwijst een drogist de burger altijd door naar de huisarts. Zo wordt gezondheidsschade voorkomen.

Als het gaat om weerstand, vitaliteit en welbevinden levert de drogisten met persoonlijk advies, gezondheidsproducten, persoonlijke verzorgings- en schoonheidsproducten een belangrijk bijdrage aan het bevorderen en verhogen ervan.

Niet voor iedereen weggelegd

In de discussienota staat dat wanneer een gezonde leefstijl aantrekkelijker wordt gemaakt, mensen gestimuleerd worden hun leefstijl te verbeteren en structureel te maken in het dagelijks

leven. Drogisten zien echter in de praktijk dat te weinig burgers in staat zijn een gezonde leefstijl na te leven.

Regie nemen over de eigen gezondheid begint met goede zelfzorg. Zorgen voor je welbevinden, goede weerstand opbouwen, vitaal voelen en kleine kwalen zelf bestrijden is echter lang niet voor iedere burger weggelegd zo laat onderzoek zien en zo merken drogisten dagelijks. In de praktijk – gestaafd door onderzoek – zien we het volgende gebeuren:

- *Te vaak naar huisarts, te vaak recept voorgeschreven*
Consumenten gaan te vaak naar de huisarts voor kleine kwalen die zij zelf door zelfzorg ondersteund met advies en zelfzorgmiddelen kunnen behandelen. De feiten:
 - 12,1% huisartsencontacten per jaar (Nivel 2015) kunnen worden verholpen met zelfzorg;
 - 1 op de 5,8 huisartsenconsulten gaat over kleine kwalen;
 - Bij 46% van de huisartsencontacten over kleine kwalen wordt een geneesmiddel voorgeschreven;
 - Kleine kwalen (zelfzorg/zelfmanagement) kost de huisarts veel tijd terwijl er juist meer ruimte moet komen voor taken uit de tweede lijn, en er steeds meer huisartsen zijn die de werkdruk moeilijk aankunnen

- *Burger kan het niet alleen*
Niet alle burgers kunnen bij kleine kwalen de regie over de gezondheid voeren:
 - Burgers hebben onvoldoende inzicht in de mogelijkheden van zelfzorg;
 - Burgers onderschatten de eigen kennis over zelfzorggeneesmiddelen en onderschatten de risico's ervan: gezondheidsschade ligt op de loer;
 - Burgers hebben onvoldoende inzicht in de kosten van een huisartsenbezoek en in receptgeneesmiddelen: zorgverspilling, kosten

Zorgstelsel niet ingericht op voorkomen

Ons huidige zorgstelsel is ingericht als een schadeherstelsysteem: bij opgetreden schade vindt er interventie plaats en deze interventie wordt vervolgens bekostigd. Geen interventie, geen bekostiging.

In een dergelijk stelsel -dat we eerder nazorg dan voorzorg kunnen noemen- ligt er een prikkel om een interventie uit te voeren en de schade te herstellen. Het voorkomen van schade kent daarin geen plaats, terwijl het voorkomen van schade juist enorme besparingen kan opleveren. Zowel een besparing op leed en levensgeluk van de betreffende burger, als een besparing op medische interventies die nodig zijn om de schade te herstellen, waarbij dat laatste ook vaak inhoudt de ziekte dragelijk te houden omdat het een chronisch karakter heeft gekregen.

Voor het meest simpele antwoord op de vraag hoe toekomstbestendig houden we de zorg is feitelijk maar één echte oplossing: voorkomen dat we ziek worden! Dit vergt een omslag in denken waarin we van een 'schadeherstel' systeem in de zorg moeten transformeren naar een

‘voorkomingssysteem’ waarin we van curatieve interventie naar toewerken naar preventieve interactie, naar goede zelfzorg .

Winst op korte termijn

De transitie in de zorg kost tijd. Op korte termijn is echter al winst te boeken door slim gebruik te maken van de bestaande infrastructuur van drogisten. Daarin zien wij de volgende mogelijkheden:

1. Bevorderen eigen regie/Domeinoverstijgende samenwerking

a. Drogist als voorportaal van de eerste lijn

De Discussienota beschrijft het belang van vroegsignalering. De drogisterijbranche herkent dit. Jaarlijks geeft de drogist 64 miljoen gezondheidsadviezen en draagt het bij aan 140.000 doorverwijzingen naar de huisarts. Vanuit de eigen regie gaan burgers snel naar de laagdrempelige drogist. Zelfzorggeneesmiddelen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het wegnemen van kleine kwalen of om verergering van een kleine kwaal te voorkomen. Meer dan 80% van alle zelfzorggeneesmiddelen wordt in de drogisterij gekocht. Daar waar er twijfel is verwijst een drogist de klant door naar de huisarts. Het CBD heeft in samenwerking met Zilveren Kruis de Proeftuin Zelfzorg opgezet in het Gelderse Brummen. In deze proeftuin wordt onderzocht *of en hoe* samenwerking bij kleine kwalen tussen huisartsen, apothekers en drogisten een bijdrage kan leveren aan de juiste zorg op de juiste plek, opdat zorgverspilling en zorgmijding worden tegengegaan.

Deze proeftuin kent een breed draagvlak. Het wordt begeleid door een werkgroep met vertegenwoordigers van onder meer de Patiëntenfederatie Nederland, Consumentenbond, College ter Beoordeling Geneesmiddelen, Nederlandse Huisartsen Genootschap en het Instituut Verantwoord Medicijngebruik.

Concreet voorstel: *initieer onderzoek naar landelijke implementatie van de lokale resultaten uit deze proeftuin, waarbij juist de eigen regie over de gezondheid van mensen centraal staat.*

b. Zelfzorg in Coronatijd

De COVID-19 uitbraak zet de gezondheidszorg in Nederland onder zware druk. Zorg voor contactberoepen zoals de fysiotherapeut werd tijdelijk vrijwel stilgelegd; apotheken en huisartspraktijken zijn lastiger bereikbaar. Huisartsen hebben tijdens de eerste golf burgers ook actief opgeroepen om niet naar de praktijk te komen. Zelfzorg, zoals het nemen van zelfzorggeneesmiddelen en voedingssupplementen, is belangrijker geworden. In sommige gevallen is zelfzorg veilig en kan het de huisartsenzorg ontlasten. Zo zijn er aanwijzingen dat burgers eenvoudige kwalen met zelfzorggeneesmiddelen zelfstandig kunnen verlichten zonder tussenkomst van de huisarts en dat er een toenemende beroep is gedaan op de drogist. Maar ‘zelf dokteren’ en zorg mijden kan ook gevaarlijk zijn, zeker in geval van chronisch zieken, ouderen en andere kwetsbare groepen. Het is belangrijk om de ervaringen en waarnemingen van

drogisten vast te leggen ten aanzien van hun zelfzorgondersteuning en over wat ze terugzien bij de burgers. Hier kunnen we lessen trekken voor toekomstig beleid.

Concreet voorstel: *initieer onderzoek met de volgende probleemstelling: ‘Welke invloed heeft de COVID-19 uitbraak op beleidsmaatregelen rond zelfzorggeneesmiddelen vanuit drogisterijen en op wijze van organisatie en beschikbaarheid van hun zorg enerzijds (‘zelfzorgsysteem’) en op (behoefte aan/veiligheid van) zelfzorg door burgers anderzijds?’ Doelstelling is: ‘In 2020 en 2021 geleerde lessen opleveren en deels implementeren naar aanleiding van de huidige COVID-19 uitbraak, op gebied van (organisatie van) zelfzorg door burgers en drogisterijen. Dit om de (ondersteuning van) zelfzorg in zowel een crisis als niet-crisis periode te verbeteren’.*

2. Preventie/Overheidssteun voor meer gezonde keuzes

In de Discussienota staat dat het aantrekkelijk maken om een gezonde leefstijl te volgen dit mensen stimuleert om hun leefstijl daadwerkelijk te verbeteren en structureel te maken in het dagelijks leven. Wij spreken liever over het bevorderen van vitaliteit en welbevinden. Vitaliteit en welbevinden spelen zich zowel op lichamelijk als geestelijk niveau af. Dit is veel breder dan het maken van gezonde keuzes en het gezonder maken van de leefomgeving.

Nader onderzoek naar de mogelijkheden van welbevinden en vitaliteit geeft de overheid helder inzicht in het nemen van passende maatregelen.

Wij denken aan twee onderzoeken. (1) Onderzoek hoe lichamelijke verzorging kan bijdragen aan een hoger welbevinden en preventie van ziekten. (2) Wij signaleren een hiaat in de kennis over de gezondheidsbevorderende werking van voedingssupplementen die burgers ondersteunen in hun welbevinden, vitaliteit en algemene gezondheid. De focus ligt nu vooral op onderzoek naar mogelijke risico's van te hoge doseringen van voedingssupplementen. Meer onderzoek is nodig naar de positieve effecten die vitamines en mineralen hebben op het bevorderen van het welbevinden en de vitaliteit van mensen. Zo heeft tijdens de huidige coronacrisis divers onderzoek gewezen op de positieve effecten van voedingssupplementen..

Concreet voorstel: *initieer onderzoek naar (1) hoe lichamelijke verzorging kan bijdragen aan een hoger welbevinden en preventie van ziekten en (2) welke effecten vitamines en mineralen kunnen hebben op het bevorderen van het welbevinden en de vitaliteit van mensen.*

Inzet drogisterijbranche

Vroegsignalering en bevorderen van welbevinden en vitaliteit zijn de sleutel tot een toekomstbestendige gezondheidszorg. Door niet ziekte, maar vooral het voorkomen van ziekte voorop te stellen. De komende jaren zal geïnvesteerd moeten worden om beter inzicht te krijgen wat hier aanvullend voor nodig is, naast bijvoorbeeld de kennis die er in Nederland omtrent beweging en gezonde voeding al is.

De drogisten zijn graag bereid hun ervaringen te delen en mee te werken aan dergelijke onderzoeken en stellen graag hun kennis en infrastructuur ter beschikking voor het bevorderen van eigen regie over de gezondheid en het bevorderen van vitaliteit en welbevinden.

26 januari 2021